

МИК (МИХАЈЛО) ВЕЛОСКИ – УРЕДНИК НА ПРВИОТ МАКЕДОНСКИОТ ЧАС ВО ИСЕЛЕНИШТВОТО

ИСЕЛЕНИЦИ ОД АВСТРАЛИЈА ВО ДЕЛОТО „МАКЕДОНСКИ ИСЕЛЕНИЧКИ МЕРИДИЈАНИ“ ОД СЛАВЕ КАТИН

Македонските доселеници во Австралија уште со самото доаѓање во новата средина, започнуваат спонтано да се собираат по австралиските кафеани, на веселби и приредби. Таму се формираа и првите македонски клубови во кои започнаа со активност и првите организации во периодот меѓу двете ветски војни.

Така, во 1941 година во Перт, Западна Австралија беше формирано Првото македонско прогресивно друштво под името „Единство“, а потоа се формирани друштва и во рамките на Македонско-австралискиот народен сојуз (МАНС), како и други македонски асоцијации во сите поголеми индустриски центри каде што живеат македонски доселеници.

Денес Македонците во Австралија претставуваат една хомогена целина, веќе афирмирана и често посочувана како пример по својата организираност и активност и меѓу Австралијанците и другите етнички групации. Тоа особено е изразено во македонските православни црковни општини, кои се вистинско огледало на нивните активности, односно духовни, културно-просветни и забавни центри за македонскиот народ и за новите генерации од македонско потекло.

Еден од истакнатите Македонци во Австралија беше Мик (Михајло) Велоски. Тој беше австралиски општествен деец со македонско потекло, еден од оснивачите на Македонско-австралискиот народен сојуз (МАНС). Тој беше еден од првите лидери на македонската заедница во Австралија, кој повеќе од седумдесет години работел активно на основањето на весници, изградба на цркви, креирање на групи за човекови права и други граѓански организации. Истовремено имал огромен придонес во борбата за слободна, независна и суверена Македонија,

Носии од Егејска Македонија

Првиот македонски радио-час во Австралија и прв во дијапората е радио-часот во Перт. Имено, веднаш по печатењето на првиот весник на македонски јазик во 1946 година, гласилото „Македонска искра“; во почетокот на 1947 година се вовеле македонски радио-час. Програмата се емитуваше на државната радиостаница 6 КУ. од локален карактер, секоја втора среда со почеток во 19 часот и десет минути.

Уредник и спикер на овој радио-час беше Мик Веловски. Тој беше доселеник од Беломорска Македонија и беше еден од активистите на МАНС (Македонско-австралиски народен сојуз). Овој радио-час на македонски јазик со успех постоеше во текот на 1947 година и неколку месеци во 1948 година, се додека уредникот Веловски не заминува од Австралија.

Овој значаен и по многу нешта единствен македонскиот радио-час, всушност, започна со цел да се објаснат стремите на Македонците за национални и социјални права во борбата на Демократската армија во Грција, како пред доселениците, така и пред австралиската јавност. Затоа, вестите и другите материјали претежно се емитуваа на англиски јазик.

Поради непријателската пропаганда од соседните земји, водењето на радио-часот наидувааше на низа тешкотии, се вршеа притисоци и испитувања врз уредникот. Но, и покрај тоа, радио-часот се одржуваше околу една и половина година и достоино ја бранеше борбата на македонското население од егејскиот дел на Македонија.

Според пишаните биографски податоци Михаил (Мик) Велоски е роден во 1924 година во нестрамското село Граче, егејскиот дел на Македонија. Во 1925 година, кога имал една година, неговиот татко емигрирал во Австралија. Тој растел покрај неговите баби и дедовци кои постојано му велеле: „Никогаш немој да заборавиш дека ние сме Македонци“. Одед во грчко училиште, каде не било дозволено да се зборува на македонски. По пријава на полицаец дека разговарал со мајка му на мајчин јазик и признанието на Мик Велоски дека зворувал не на вугарославјански, туку на македонски јазик, грчката учителка го казнила крваво, удирајќи со дрво по рацете (по десет удари

на секоја рака).

Во 1931 година, неговиот татко се вратил дома, изградил куќа и година дена потоа се вратил во Австралија. Веќе, во 1935 година го преселил целото семејство во Перт, каде Мик започнал да оди на училиште. После 3 години, неговиот татко починал и тој го напуштил школото и започнал да работи за да го издржува семејството.

Мик Велоски учествувал во основањето на македонското друштво „Единство“ во 1939-1940, заедно со Илија Малко, Џон Пизарков, Наум Шарин, Васил Бошков, Тодор Петров, Борис Мано, Наум Мано, Лазо Мано, како и подоцна дојдените Киро Ангелков, Стојан Србинов, Наум Калчунов и Стојче Стојчев. Лозунгот на организацијата беше Слободна, независна и обединета Македонија. Имаше и лозунг - Егејот на Егејците, што произлезе од изреката од крајот на 19. век на британскиот премиер Гладстон. Со основањето на друштвото „Единство“, беше почеток на едно вистинско македонско движење во Австралија, политичко и, исто така, социјално.

Заедно со Стојан Србинов го основа МАНС во 1946 година и започна да го издава весникот „Македонска искра“. Имено, на 24-25 август 1946 година, Македонското друштво во Перт „Единство“ одржа национална конференција на која беа поканети членови на сите македонски организации во Австралија. Таму беа донесени одлуки за формирање на национална организација во Австралија, за издавање весник и за издавање апел до австралиските Македонци да соберат средства за изградба на комплетно опремена болница во Народна Република Македонија.

Главни иницијатори на настанот биле Стојан Србинов од Буф и Мик Велоски од Грција. Киро Ангелков бил избран за прв претседател на организацијата, кој потоа патувал низ Австралија и основал ограноци на организацијата во Сиднеј („Весела Македонија“), Квинбијан („Александар Велики“), Ричмонд („Котори“), Крабс Крик („Слобода“).), Катумба, Порт Кембел, Форбс, Брејдуд, Бичвуд, Вахопи, Литгоу, Каптинс

Флет, касукасл, Бонириг и Грифит.

На Првиот редовен состанок кој се одржал помеѓу 7-9 март 1947 година во Мелбурн, учествувале активисти од сите македонски организации во Австралија. На овој состанок, организацијата го усвои своето официјално име, избра национален комитет и подготви организациски статут. Во раководството биле избрани Киро Ангелков (претседател), Стојан Сарбинов (потпретседател), Илио Малков (секретар и уредник) и Мик Велоски (благајник).

За време на Втората светска војна, Мик Велоски како и многу други млади Македонци стапил во австралиската војска и служел во австралиското воено воздухопловство. Во тоа време, било просто неверојатно дека има еден Македонец во воздухопловните сили на Австралија. Бил во повеќе бази, меѓу кои и холандски Тимор, а во една база работел на радио предаватели.

По завршувањето на војната Мик го продолжи својот мирен живот во 1946 година и оттогаш патувал низ Австралија и одржал многу состаноци со други Македонци во земјата. Во Перт "Единство" одлучи да емитува радио програма и по првото емитување, кое беле на утринската програма, Мик говорел на англиски јазик за македонското прашање, што предизвикало хаос меѓу Грците. Тие протестираше во радио станица и се заканувале. Овие радио говори продолжиле уште неколку недели, по што било одлучено да се направи весник.

Во периодот 1946-1949 година биле организирани три последователни кампањи за собирање средства за изградба на болница во НР Македонија, при што биле собрани нешто повеќе од 10.500 фунти и испратени во Скопје.

На крајот на 1947 година, Мик Велоски и Илија Малков го формираа Македонски австралиски сојуз на воените ветерани (Macedonian Australian Ex-Servicemen's League), чија цел беше децентрализација на МАНС.

На почетокот на 1948 година, Мик Велоски со своето семејство дошол во Скопје, Народна Република Македонија, каде во текот на 11 месеци развива интензивна

дејност. Целта на посетата била да се помогне на обновата на Македонија, се технички обучени лица, посебно за радиото. Набргу по доаѓањето во Скопје, тој бил распределен на работа со радио станицата.

На почетокот на 1949 година за време на Граѓанската војна, се префрлил во Грција со група партизани, меѓу кои биле Вера Балева, Михаил Кермеџијата и Паскал Митревски. Истата година се вратил во Австралија и трајно се населил во Сиднеј, каде подоцна основал македонска црква.

Продолжува работата во корист на македонската заедница во Австралија. Во 1983 година повторно го посети родниот град. Во 1993 година го основал Егејското македонско здружение на Австралија заедно со Пол Стефан, Бил Власис, Виктор Бивел, Миле Доневски, Бил Манос, Стив Малко, Борис Миновски, Атанас Стрезовски и други.

Во 2013 година, престижната награда за животно дело на Обединетата Македонска Дијаспора (ОМД) му беше доделена на Мик Велоски како признание за неговата значајна улога во напредувањето на македонската кауза.

Пишува: СЛАВЕ КАТИН